

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 31. јул 2013. године

Предмети бр. 43/09, 54/09, 114/09, 173/09 и 242/09

Петоро жалилаца

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 31. јула 2013. године, уз присуство следећих чланова:

г. Марека НОВИЦКОГ, председавајућег
гђе Кристин ЧИНКИН
гђе Франсоаз ТУЛКЕНС

Уз помоћ

г. Андреја АНТОНОВА, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалбе које се односе на предмете бр. 43/09 и 54/09 уложене су 27. марта 2009. године, а уписане су 17. априла 2009. Предмет бр. 114/09 уложен је 10. априла 2009. године, а уписан је 30. априла 2009. Жалба која се односи на предмет бр. 173/09 уложена је 17. априла 2009. године, а уписана је 30. априла 2009. На крају, жалба која се односи на предмет бр. 242/09 уложена је 30. априла 2009. године и уписана је истог дана.

2. Дана 28. маја 2009. године, Комисија је затражила додатне информације од жалиоца у вези са предметом бр. 43/09. Комисија је примила одговоре жалиоца 14. јула и 15. септембра 2009. године.
3. Дана 12. јуна 2009. године, Комисија је затражила додатне информације од жалиоца у вези са предметом бр. 54/09. Комисија је примила одговор жалиоца 31. децембра 2009. године.
4. Дана 11. децембра 2009. године, Комисија је затражила додатно разјашњење од жалиоца у вези са предметом бр. 43/09. Комисија је примила одговор жалиоца 19. јануара 2010. године.
5. Дана 23. децембра 2009. године, Комисија је затражила додатне информације од жалиоца у вези са предметом бр. 242/09. Међутим, није примљен никакав одговор.
6. Дана 13. јануара 2010. године, Комисија је затражила додатне информације од жалиоца у вези са предметима бр. 114/09 и 173/09. Међутим, није примљен никакав одговор.
7. Дана 26. фебруара 2010. године, Комисија је проследила предмет бр. 54/09 Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹ како би добила примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета. Дана 8. априла 2010. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
8. Дана 3. марта 2010. године, Комисија је проследила предмет бр. 43/09 СПГС-у како би добила примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета. Дана 9. априла 2010. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
9. Дана 21. априла 2010. године и 18. маја 2010. године, Комисија је проследила УНМИК-ове примедбе на прихватљивост предмета бр. 54/09 и 43/09 жалиоцима који су их поднели и позвала их да одговоре уколико то желе. Комисија је 7. септембра 2010. године примила одговор жалиоца у вези са предметом бр. 43/09.
10. Дана 9. септембра 2010. године, Комисија је одлучила да споји предмет бр. 43/09 са предметима бр. 54/09, 114/09, 173/09 и 242/09 сходно правилу 20 Пословника Комисије.
11. Дана 27. септембра 2010. године, Комисија је обавестила жалиоца у предмету бр. 54/09 о одлуци да споји предмете и поново је упутила свој захтев за додатне информације. Дана 29. септембра 2010. године, Комисија је обавестила друге жалиоце о одлуци да споји предмете и поново је упутила свој захтев за додатне информације одговарајућим жалиоцима у предметима бр. 114/09, 173/09 и 242/09.
12. Комисија је 11. новембра 2010. године примила одговор жалиоца у вези са предметом бр. 173/09, а 8. децембра 2010. године одговор жалиоца у вези са предметом бр. 54/09.

---

¹Списак скраћеница и акронима коришћених у тексту налази се у приложеном Прилогу.

13. Дана 2. марта 2011. године, Комисија је поново послала захтев за додатне информације жалиоцу у предмету бр. 173/09. Комисија је примила додатне информације од жалиоца 20. априла 2011. године.
14. Дана 16. јуна 2011. године, Комисија је проследила предмете бр. 114/09, 173/09 и 242/09 и поново је проследила предмете бр. 43/09 и 54/09 СПГС-у, након одлуке да споји предмете, као и након пријема додатних информација од жалилаца у предметима бр. 54/09 и 173/09.
15. Дана 28. јула 2011. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
16. Дана 26. новембра 2011. године, Комисија је прогласила жалбе прихватљивим.
17. Дана 29. новембра 2011. године, Комисија је обавестила СПГС о својој одлуци и затражила примедбе УНМИК-а на меритум предмета и достављање истражних списа. Дана 12. децембра 2011. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
18. Дана 14. децембра 2011. године, УНМИК је Комисији доставио списе у вези са жалбом.
19. Дана 11. јуна 2013. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се достављање списа у вези са предметом може сматрати коначним.
20. Дана 19. јуна 2013. године, УНМИК је потврдио да су сви списи које поседује достављени Комисији.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

21. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова током сукоба и након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
22. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-

---

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како је виђено и испричано”, 1. том (октобар 1998 – јун 1999.) и 2. том (14. јун –31. октобар 1999.); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001.); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестаници не-Албанаца на Косову“ (2001.); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004.; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010.); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhchr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у коме су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

23. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности бр. 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу да се безбедно врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је стављен под управу Специјалног представника Генералног секретара (СПГС). Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
24. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли, или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага, вратила се на Косово.
25. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
26. Иако постоји спор око бројки, процењује се да се догодило више од 15.000 смрти или нестанака током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се, од октобра 2012. године, 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).
27. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже

постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју Косовске полицијске службе (КПС). До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.

28. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
29. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 24 међународних и 341 домаћег судије и тужиоца. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999) констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у то време „добро функционише“ и да је „одржив“.
30. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), биле су одговорне за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврђује кретање несталих лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их породици нестале особе. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.
31. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на

Косову.

32. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на радње које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ово Одељење правде и полиција УНМИК-а предати су ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за отмицу жртва

33. Први жалилац је отац жртве „А“ (предмет бр. 43/09). Други жалилац је мајка жртве „Б“ (предмет бр. 54/09). Трећи жалилац је супруга жртве „В“ (предмет бр. 114/09). Четврти жалилац је супруга жртве „Г“ (предмет бр. 173/09). Пети жалилац је супруга жртве „Д“ (предмет бр. 242/09).

34. Свих пет жртва отете су док су биле на путу ка радном месту 22. јуна 1998. године ујутру. Први и трећи жалилац наводе да су жртва „А“ (предмет бр. 43/09) и жртва „В“ (предмет бр. 114/09) отете на путу ка руднику угља Белаћевац 22. јуна 1998. године. Према наводима жалилаца, жртва „А“ и жртва „В“ напустиле су село Расково, у општини Обилић, отприлике у 06:40 у истом возилу. Наводно су били заустављени на пункту који је поставио ОВК на путу изван села Црквена Водица, затим су били отети су и одведени у непознатом правцу.

35. Други и четврти жалилац наводе да су жртва „Б“ (предмет бр. 54/09) и жртва „Г“ (предмет бр. 173/09), заједно са г. Ф. Г, такође киднаповани од стране ОВК 22. јуна 1998. године на путу ка руднику угља Белаћевац. Према наводима жалилаца, отприлике у 07:00, жртва „Б“ и жртва „Г“ путовале су у истом возилу са својим колегама г. Ф. Г, г. С. С. и г. Ф. С. Касније су их зауставила 3 наоружана члана ОВК. Према изјави коју је накнадно дао г. С. С, чланови ОВК наредили су г. С. С. и г. Ф. С, који су обојица косовски Албанци, да напусте возило. Касније су ослобођени, док су њихове колеге косовски Срби одведени у непознатом правцу.

36. Пети жалилац наводи да је њен супруг, жртва „Д“ (предмет бр. 242/09), био запослен у електроенергетском предузећу „Електропривреда“ које се налазило у близини рудника угља Белаћевац. Жртва „Д“ је такође киднапована 22. јуна 1998. године, док је ишла од свог дома до посла.

37. Жалиоци наводе да је отмица њихових чланова породице пријављена српској полицији и Министарству унутрашњих послова, МКЦК-у, ОЕБС-у, као и КФОР-у и УНМИК-у након њиховог доласка на Косово.

38. Још увек се не зна где се налазе жртве „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“.

39. Имена жртава „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“ налазе се у бази података на мрежи коју води МКНЛ³, у бази података коју саставља КНЛСМ, а што се тиче жртава „Б“, „Г“, и „Д“, њихова имена се налазе у допису датираним на 12. октобар 2001. године који садржи списак несталих лица, а који је МКЦК послао УНМИК-у.

С. Истрага

Достављање релевантних списа

40. У вези са овим предметом, Комисија је од УНМИК-а добила истражне документе који су се претходно налазили код УНМИК-овог КНЛСМ-а и полиције УНМИК-а (ЈНЛ и ЈИРЗ).

41. Што се тиче објављивања информација које се налазе у списима, Комисија подсећа на то да су неки жалиоци захтевали анонимност. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

Документи који се односе на отмице

42. Комисија напомиње да су многи документи који се налазе у истражним списима заједнички за свих пет предмета. Како би преглед био кратак и јасан, Комисија ће прво навести документе који су заједнички, а затим ће нагласити ставке и документацију који се јављају само у појединачним списима.

Документа заједничка за све достављене истражне списе

43. Списи садрже првобитни извештај у вези са жртвом „Д“ датираним на 27. новембар 1999. године у коме је назначено да се кривично дело о коме је реч односи на „киднаповање/отмицу“. Поред тога, у извештају су споменута остала лица за које се верује да су нестала, укључујући жртве „А“, „Б“ и „Г“. У извештају се закључује да „истражитељ верује да се овај случај може решити тако што ће се прво проверити списи ОВК и видети који чланови су обављали блокаду путева у области В. Белаћевца 22.8.1998.“.

44. Списи садрже првобитну пријаву датирану на 29. децембар 1999. године поднету од стране сродника жртава „А“, „Б“ и „В“, у којој је пријављена отмица и идентификовано могуће осумњичено лице.

45. У списима је наведено да су сродници жртава „А“, „Б“ и „Д“, између 13. јануара 2000. и 15. јануара 2000. године, доставили додатне информације полицији УНМИК-а у вези са догађајима од 22. јуна 1998. године.

46. Списи садрже међуканцеларијски допис датираним на 31. јануар 2000. године, у коме су наведени детаљи УНМИК-ове посете сродницима жртава „А“, „Б“ и „В“. У документу

³ База података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 31. јула 2013.).

је описано како су сродници изразили фрустрираност начином на који „УН обрађује случај“. У документу је наведено да су тог дана сродници доставили додатне информације о могућим локацијама на којима су задржане жртве „А“, „Б“ и „В“ и да су УНМИК-ови истражитељи 29. јануара 2001. године кренули ка описаним локацијама уз напомену: „али морали смо да одустанемо због лоших временских услова“.

47. У списима је назначено да су у допису који је ЈНЛ Приштина послао команданту станице у Лепосавићу и Митровици 16. фебруара 2000. године наведени сви који су „нестали/киднаповани 22. јуна 1998. године ујутру у Доњем Грабовцу“. На овом списку се налазе жртве „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“. ЈНЛ је истог дана послао додатни допис Начелнику ЦЈКИ-ја у коме је потврђено да су „сви они киднаповани истог дана, на истом месту и у исто време, тако да се сада налазе у истом предмету“.
48. Списи садрже извештај о наставку случаја датиран на 26. септембар 2000. године, у коме је наведено да су „истражени сви трагови и да нису отворени нови правци истраге. Осим у случају да буду откривене додатне информације, случај неће бити активно истраживан“.
49. Списи садрже писмо, датирано на 29. септембар 2001. године, које је отац жртве „А“ написао г. Бернару Кушнеру, тадашњем СПГС-у, у коме тражи његову помоћ у вези са отмицом жртве „А“, као и осталих лица за која сумња да су киднапована. Аутор писма наглашава да од отмице није добио никакве вести.
50. У списима је назначено да је, 20. марта 2001. године, командант станице полиције УНМИК-а у северном делу Митровице послао захтев ЈНЛ-у у Приштини у коме тражи информације о било каквом развоју истраге у вези са групом несталих лица, а као лица из те групе наводи жртве „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“, „јер брат једне од жртава редовно долази код мене са питањем да ли постоје нове информације о истрази“.
51. У списима је дата анализа „предмета Белаћевац“, датирана на 30. јун 2001. године. У њој су истакнути могући аспекти који су битни за истрагу, укључујући следеће: 1) претходни аутобус је заустављен у области могуће отмице и можда је могуће пронаћи неке сведоке овог догађаја; 2) идентификован је могући сведок и са њим треба обавити разговор; 3) идентификовано је име могућег починиоца који је препознат као члан ОВК; 4) проналажење четворице косовских Албанаца који раде у руднику и који су обећали да ће отети бити пуштени „под условом да СРЈ не нападне њихово село“; 5) идентификација могућег сведока код пункта где су се отмице догодиле.
52. Списи садрже потписану изјаву г. С. С. у вези са догађајима отмице жртава „Б“ и „Г“. Он описује како је жртва „Г“ управљала возилом, да је оружана група војника ОВК зауставила возило, претражила га, а затим одвела жртве „Б“, „Г“ и г. Ф. Г. у непознатом правцу.
53. У спису је наведено да је 25. новембра 2004. године састављен захтев за предузимање радњи у вези са жртвом „Г“, као и у вези са три друга неповезана случаја нестанка/отмице. У вези са жртвом „Г“, захтев за предузимање радњи укључује следећу напомену „Молимо да проверите да ли постоји нешто што се може учинити

овде или у Београду и, ако не постоји, само урадите анте-мортем истрагу која ће показати да смо коначно нешто покушали“.

Документи који се налазе у досијеу са ознаком „Жртва 'А'“

54. У вези са жртвом „А“, досије садржи два формулара за идентификацију жртава датирана на 26. септембар 2001. и 6. децембар 2001. године, заједно са извештајем о анте-мортем истрази датиран на 17. новембар 2004. године. У једном формулару су укратко описани предметни догађаја и да је предмет првобитно послат ЦЈКИ-ју за ратне злочине и да је предмет и даље на чекању пред том Јединицом од 4. октобра 2004. године и да никакав напредак до сада није начињен.
55. Истражни досије садржи документ без датума насловљен "Радници површинског копа у Белаћевцу које су отели албански екстремисти између 14. јуна и 22. јуна 1998. године“. Документ укључује имена свих жртава које су предмет ове жалбе.
56. У досијеу је наведено да је полиција УНМИК-а 14. децембра 2001. године, контактирала супругу жртве „Г“. У извештају нису наведени детаљи о разлогу за позив. Међутим, у документу је назначено да „она није била вољна да разговара и изразила је љутњу и негодовање у погледу сарађивања, с обзиром на то да је већ дала много изјава и поднела много формулара у вези са нестанком свог супруга“.

Документи који се налазе у досијеу са ознаком „Жртва 'В'“

57. Досије садржи податак датиран на 17. фебруар 2000. године дат од стране сродника жртава „А“, „Б“ и „В“ који упућује на састанак који је четворо косовских Албанаца, радника рудника угља Белаћевац, имало са својим директором, а на коме је речено да ће „сви затвореници бити ослобођени под условом да српска војска не нападне њихово село, које је било под контролом ОВК и 100% насељено Албанцима“.
58. Досије садржи допис датиран на 21. октобар 2001. године, послат од стране начелника ЈНЛ директору операција, у коме је наведено да је досије у вези са истрагом у погледу жртава „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“, заједно са још једним предметом који се односи на догађаје од 22. јуна 1998, „предат начелнику ЦЈКИ-ја ради даље истраге 16.02.2000. Додатне информације које су обухватале и имена могућих сведока послате су ЦЈКИ-у 29.02.2000. године. Током последњег контакта са ЦЈКИ-јом, 26.09.2000, установљено је да нису откривени никакви нови истражни трагови и да се предмет више не истражује активно“.
59. У вези са жртвом „В“, досије садржи формулар за идентификацију жртава датиран на 15. фебруар 2002. године. У формулару су описани догађаји у вези са отмицом жртава „А“, „Б“ и „В“.
60. Досије садржи извештај о анте-мортем истрази датиран на 17. новембар 2004. године, који се односи на истрагу у вези са жртвом „Г“. Закључује се да су начињени кораци како би се добили анте-мортем подаци о жртви „Д“, али да полиција УНМИК-а није успела да обави разговор ни са једним сведоком.

Документи који се налазе у досијеу са ознаком „Жртва 'Б'“

61. У вези са жртвом „Б“, досије садржи формулар за идентификација жртава датиран на 26. септембар 2001. године.
62. Досије садржи три групе кривичних пријава које су поднели сродници жртава „А“ и „Б“ и Г. Ф. Г.
63. Досије садржи међуканцеларијски допис датиран на 27. фебруар 2008. године, који је послао начелник УНМИК-ове Јединице за истрагу ратних злочина Кривичном одсеку ОП-а, у коме се тражи разматрање предмета.

Документи који се налазе у досијеу са ознаком „Жртва 'Г'“

64. У вези са жртвом „Г“, досије садржи формулар за идентификација жртава без датума.

Досије са ознаком „Жртва 'Д'“

65. У овом досијеу се не налазе никакви додатни документи који се односе на жртву „Д“.

III. ЖАЛБЕ

66. Жалиоци се жале на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи отмице жртава „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“. У том погледу, Комисија сматра да се жалиоци позивају на кршење процедуралног проширења члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).
67. Комисија сматра да се жалиоци такође жале на страх, душевну бол и патњу које су им проузроковане околностима везаним за отмице. У том погледу, Комисија сматра да се жалиоци ослањају на члан 3 ЕКЉП, у његовом материјалном делу.

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

68. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог испитивања.
69. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног проширења) и члана 3 ЕКЉП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе пред њом значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу суштинских обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у

ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.

70. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања, Конвенцији о правима детета.
71. Према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „ће проучити жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност за било какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
72. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусте који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 70). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
73. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над „жалбама које се односе на наводна кршења људских права до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност

да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети случај Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147-149; ЕСЉП, *Кипар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2011, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

74. Жалиоци се жале, у суштини, на повреду права у вези са изостанком адекватне кривичне истраге отмице жртава у овом предмету. Жалиоци такође наводе да нису били обавештени о томе да ли је истрага спроведена и какав је био исход.

75. У својим примедбама на меритум жалбе, СПГС примећује да се, при одлучивању о пријавама сходно члану 2, мора обратити пажња на то да се на УНМИК не ставља немогућ или несразмеран терет. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, наиме у првих десет година након рата. У таквој пост-конфликтној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса“.

76. У том погледу, СПГС се позива на преовладавајуће околности на Косову након 1999. године и изазове са којима се суочио УНМИК. Он објашњава да се, после сукоба, КНЛСМ при УНМИК-у суочио са великим бројем несталих лица. „Канцеларија за нестала лица и судску медицину при УНМИК-у проценила је да је 2002. године број несталих лица износио 5602“. Према наводима СПГС-а, та ситуација је погоршана чињеницом да је 800.000 лица расељено и да је на хиљаде њих убијено. Последица тога била је та да је „успостављање система који се може ефикасно бавити нестанцима и другим озбиљним кршењима међународног хуманитарног права додатно отежано у контексту Косова“.

77. СПГС такође наглашава да је за спровођење ефикасне истраге потребно располагати професионалним и добро обученим полицијским снагама са довољно средстава. Он наглашава да такве снаге нису постојале 1999. године те да су морале да буду успостављене и развијене. Он тврди да је због тога на Косову након сукоба владао потпун полицијски вакуум. СПГС даље тврди да је та ситуација била отежана чињеницом да су међународне полицијске снаге на Косову, које су се састојале од 20 различитих националности учесника са различитим радним праксама, морале да се изборе са постконфликтном средином и ограниченом локалном подршком.

78. На крају, у контексту Косова, СПГС се позива на „добро документовану [чињеницу] да су се истражитељи често суочавали са ситуацијама у којима појединци који су можда имали важне информације или сазнања о кретању и судбини несталих лица нису желели да открију те информације било кроз разговор са полицијом УНМИК-а или добровољним доласком“. Под таквим околностима би за било коју истрагу било

тешко да напредује. СПГС закључује да су ова практична ограничења спречила УНМИК да спроведе све истраге на начин који би био очекиван од држава са развијенијим институцијама.

79. Што се тиче конкретно предмета о коме је овде реч, СПГС наводи да је положај УНМИК-а отежан чињеницом да је до предметног догађаја дошло скоро годину дана пре распоређивања УНМИК-а и да је било тешко добити анте-мортем податке у вези са несталим лицима, „делимично услед мањка спремности на сарадњу чланова породица несталих лица, или услед чињенице да није било могуће контактирати чланове породица“.
80. СПГС такође тврди да, на основу доступних информација, није могуће дати одговарајући коментар на опсег предузетих истражних активности. Међутим, из доступних докумената се чини да је полиција УНМИК-а предузела истражне мере у складу са процедуралним захтевима члана 2 ЕКЉП како би утврдила судбину и локацију жртава „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“. Међутим, услед изостанка сарадње породица жртава, минималних доступних информација и трагова, нису могли бити постигнути конкретни резултати.

3. Процена Комисије

а) *Подношење релевантних списа*

81. СПГС примећује да су сви доступни списи који се тичу истраге достављени Комисији.
82. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да поднесе било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује пружање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст да сарађује у установљавању чињеница (видети предмет ЕСЉП *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/9, пресуда од 31. маја 2005, § 56).
83. Комисија такође напомиње да је правилно вођење истражних списа који се тичу кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истраге до њихове предаје, од суштинске важности за наставак таквих истрага те тако може покренути, сâмо по себи, питања сходно члану 2. Комисија такође напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење о томе зашто документација може бити непотпуна, нити о томе који делови могу бити непотпуни.
84. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).

b) *Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2*

85. Прво, Комисија сматра да ограничен садржај истражних списа, поготово у светлу СПГС-овог аргумента да, из тог разлога, није могуће утврдити да ли је постојао пропуст УНМИК-а да спроведе ефикасну истрагу у вези са случајем жртава „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Е“, покреће питања терета доказивања. У том погледу, Комисија се позива на приступ Европског суда за људска права, као и Комитета Уједињених нација за људска права (КЉП) по овом питању. Опште правило је да је на страни која износи предлоге чињеница да их докаже, али ово није строго правило.
86. Ако се следи ово опште правило, у фази утврђивања прихватљивости, подносилац захтева мора да представи чињенице којима подржава наводе о одговорности државе, односно да успостави *prima facie* случај против власти (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Артико против Италије*, бр. 6694/74, пресуда од 13. маја 1980, §§ 29-30, серија А бр. 37; ЕСЉП, *Тоџу против Турске*, бр. 27601/95, пресуда од 31. маја 2005, § 95). Међутим, Европски суд даље сматра да „... када догађаји који су предмет жалбе леже у потпуности, или у већем делу, унутар искључивог знања власти... може се сматрати да терет доказивања онда лежи на властима у смислу пружања задовољавајућег и убедљивог објашњења“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 73, при §§ 183-184).
87. Европски суд такође наводи да је „... на влади да дефинитивно тврди зашто се предметна документа не могу користити да подрже изјаве које су дали подносиоци захтева или да пружи задовољавајуће и убедљиво објашњење тога како су се предметни догађаји одиграли, а ако то не учини, биће покренуто питање сходно члану 2 и/или члану 3 Конвенције“ (видети ЕСЉП, *Акум и остали против Турске*, бр. 21894/93, пресуда од 24. јуна 2005, § 211, ЕКЉП 2005-II (делови)). Суд додаје да „... ако оне (власти) затим не доставе суштинске документе како би омогућиле Суду да установи чињенице или ако не доставе задовољавајуће и убедљиво објашњење, могу се извући чврсти закључци“ (видети ЕСЉП, *Варнава и остали против Турске* [ВВ], наведен изнад, у § 73, при § 184; видети такође, КЉП, *Бенаниза против Алжира*, Разматрања од 26. јула 2010, § 9.4, ЦГПП/Ц/99/Д/1588/2007; КЉП, *Башаша против Либијске Арапске Цамахирије*, Разматрања од 20. октобра 2010, § 7.2, ЦГПП/Ц/100/Д/1776/2008).
88. Комисија разуме да се међународна судска пракса развила у контексту у коме је Влада о којој је овде реч можда умешана у суштинске оптужбе, што није случај са УНМИК-ом. Комисија ипак сматра да, пошто се документација налазила под искључивом контролом УНМИК-ових органа, бар до предаје ЕУЛЕКС-у, може да се примени начело да се „чврсти закључци“ могу извући из недостатка документације.
89. Друго, Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права *Веласкез-Родригез* (видети случај *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). Комитет за људска права Уједињених нација (КЉП) такође наводи да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност особе), тумачено заједно са члановима 2 (3) (право на ефикасан правни лек) Међународног споразума о

грађанским и политичким правима (МСГПП) (видети КЈП, Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЈП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13; видети такође, између осталог, КЈП, *Мухамед Ел Авани против Либијске Аранске Цамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992.) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних арбитарних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995.). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције за заштиту свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.

90. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се посебно осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЈП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЈП, *Мекен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЈП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 105, Извештаји 1998-I; видети такође ЕСЈП, *Јасинкис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти или су непознати (видети ЕСЈП, *Колези против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191)
91. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 73 изнад у тексту, при § 136).
92. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне жалбе или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310, видети такође ЕСЈП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210).
93. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу, пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 73; при at § 191; видети такође ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза

пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све разумне кораке које могу да предузму да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, при § 312; и *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, при § 212).

94. Конкретно, закључак истраге мора бити заснован на детаљној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен изнад у § 90, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависи од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазачев против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105).
95. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 93 изнад, при §46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 73, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр.). 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и генерално остаје обавеза да се објасни нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 46; у истом смислу случај *Варнава и остали против Турске*, предмет ЕСЈП [ВВ] наведен изнад, у § 73, при § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 64).
96. Што се тиче захтева за јавним надзором, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавне критике може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали*, наведен у § 92 изнад, при §§ 311-314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен у § 92 изнад, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. јула 2011, бр. 55721/07, § 167, ЕКЈП 2011.).

c) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

97. Комисија је свесна чињенице да су жртве „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“ отете током сукоба на Косову, јуна 1998. године, скоро годину дана пре УНМИК-овог распоређивања на Косову. УНМИК је истраживао случај у ситуацији након оружаног сукоба када су цветали криминал, насиље и мањак безбедности. Истражитељима је такође рад био отежан услед изостанка благовремене истраге.
98. Са своје стране, СПГС не оспорава чињеницу да је УНМИК имао обавезу да истражи случај о коме је овде реч сходно члану 2 ЕКЉП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које припадају контексту Косова и распоређивању УНМИК-а у првој фази његове мисије биће узете у обзир приликом процене да ли је ова истрага у складу са чланом 2 ЕКЉП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
99. Комисија сматра да аргументи које је изнео СПГС покрећу два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК, посебно током прве фазе његове мисије.
100. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЉП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08, 58/08, 61/08, 63/08 и 69/08, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
101. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на постконфликтне ситуације, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, случај ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 93 и случај ЕСЉП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011.). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „различите безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 96, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЉП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЉП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; случај ЕСЉП *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 92, при §§ 85-90, 309-320 и 326-330; случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 92, при §§ 180 и 210;

случај *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЉП од 8. децембра 2005, §§ 39-51).

102. Суд је признао да „када до смрти [и нестанака] које треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скени и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при §164; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између осталих примера, ЕСЉП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 90 изнад, при §§ 86-92; ЕСЉП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82-85; ЕСЉП [ВВ] *Танрикулу против Турске*, бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101-110, ЕКЉП 1999-IV; ЕСЉП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156-166; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у §§ 215-224; ЕСЉП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).
103. Слично томе, КЉП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЉП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 89, при § 1; КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, 22. април 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЉП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанима и отмицама на Косову (видети КЉП, Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија), 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
104. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, случај *P.P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда ЕСЉП од 4. децембра 2012, §§ 28-32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЉП [ВВ], *Саргсиан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЉП [ВВ], *Чигаров и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да

је овај процес завршен 2003. године када су полиција и правосудни систем на Косову описани као „добро функционишући“ и „одрживи“ од стране Генералног секретара УН-а (видети § 29 изнад).

105. Као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 93 горе у тексту, *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, од 27. новембра 2007, § 70).

106. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЈП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, Серија А, бр. 145-В). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.

d) *Усаглашеност са захтевима члана 2 у овом предмету*

107. Што се тиче околности овог предмета, Комисија напомиње да је прва кривична пријава у вези са отмицама поднета новембра 1999. године (видети § 42 горе у тексту). Комисија сматра да је УНМИК од овог датума обавештен о отмицама и да је бар од јануара 2000. године полиција УНМИК-а била у потпуности упозната са околностима различитих кривичних пријава (видети § 44 горе у тексту).

108. У том погледу, Комисија се прво бави питањем терета доказивања. У фази испитивања прихватљивости, Комисија се уверила да наводи жалилаца нису неосновани па је стога прихватила постојање случаја *prima facie*: да су жртве нестале под околностима опасним по живот и да је УНМИК био упознат са њиховом отмицом најкасније 29. септембра 1999. године (видети § 44 горе у тексту).

109. Сходно томе, примењујући горенаведене принципе (видети §§ 85-87 горе у тексту), Комисија сматра да је терет доказивања пребачен на оптуженог, тако да је на УНМИК-у да представи Комисији доказ о адекватној истрази као одбрану против навода које су жалиоци изнели, а чију је прихватљивост Комисија усвојила. УНМИК није испунио своју обавезу по овом питању, пошто није представио потпун истражни спис нити је на „задовољавајући и убедљив“ начин објаснио свој пропуст да то уради. Комисија ће, у складу с тим, извући закључке из ове ситуације.

110. Комисија напомиње да је, према Годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, најкасније од средине септембра 1999. године цео систем кривичних истрага у региону Приштине био под пуном контролом УНМИК-а. Дакле, одговорност је била

на УНМИК-у да обезбеди, прво, да се истрага спроводи експедитивно и ефикасно; друго, да се сав релевантан истражни материјал преда органу који преузима одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС, видети § 31 изнад) и, треће, да истражни списи могу да се прате и преузимају уколико дође до потребе за тим у било којој каснијој фази.

111. Комисија закључује, на основу ограниченог садржаја истражних списа, да је дошло до неке од следећих ситуација: није спроведена никаква истрага; УНМИК је намерно одлучио да не представи списе Комисији, упркос својој обавези да сарађује са Комисијом и да јој пружа потребну помоћ укључујући издавање докумената од значаја за жалбе сходно члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 (наведено у § 73 изнад); списи нису прописно предати ЕУЛЕКС-у или УНМИК није преузео списе од стране која је тренутно задужена за њихово чување.
112. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди истражне списе ради процене од стране Комисије. Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно указује на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству.
113. Комисија напомиње да је од самог почетка истраге ових отмица било очигледних недостатака у њеном спровођењу. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 73), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЉП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 93, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 31 изнад).
114. Комисија напомиње да се, од тренутка када је УНМИК упознат са предметом до 23. априла 2005. године, једине предузете радње односе на добијање анте-мортем података у вези са жртвама. Заиста, оно што недостаје у таквој истрази која укључује могући образац отмица јесте доказ који би указао на систематску истрагу случаја. Иако су сродници посећени, нема доказа да је предузета било која друга радња у вези са разјашњавањем околности везаних за отмице. Сродници жртва су заиста изразили фрустрираност у вези са начином решавања случаја (видети § 46 горе у тексту).
115. Комисија напомиње да, од уписивања случаја 1999. године до краја периода који је под њеним разматрањем, у досијеу није документовано да је полиција УНМИК-а предузела никакву радњу чији је циљ идентификација лица одговорних за отмице. Од жалилаца никада нису узете званичне изјаве нити су забележени накнадни разговори ни активности у вези са могућим сведоцима отмице, као што је г. С. С: Нису учињени напори како би се пронашли докази (на пример, идентификација лица места и увиђај) или пратили очигледни правци истраге (на пример, идентификација пунктова ОВК у области села Црквена Водица).
116. У погледу периода у току кога је имала правну надлежност, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да одлагања у покретању и завршавању истраге увелико спадају у период њене временске надлежности. Након тог критичног датума

и даље је, дакле, постојао пропуст по питању спровођења неопходних истражних радњи, у складу са континуираном обавезом истраге (видети § 95 изнад), чиме је процена целе истраге доведена у временски период под надлежношћу Комисије.

117. Једина радња коју је УНМИК предузео у овом периоду односи се на прикупљање анте-мортем података и званично разматрање предметног досијеа 2008. године. Нема доказа да је предузета било која друга радња у вези са идентификацијом починилаца и њиховим извођењем пред лице правде.
118. Очигледан недостатак адекватне реакције од стране полиције УНМИК-а могао је да укаже починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или да нису били вољни да истраже такве кривичне поступке. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.
119. Комисија стога сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 93 изнад), као што то налаже члан 2.
120. Што се тиче захтева за јавним надзором, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени законски интереси. У том погледу, жалиоци наводе да од УНМИК-а нису добили никакве повратне информације у вези са истрагом која се тиче отмица жртава „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“. Као што је Комисија већ напоменула, изгледа да од жалилаца никада није узета ниједна изјава нити су им дате било какве информације по питању статуса истраге. Комисија стога сматра да породице жалилаца нису имале приступ истрази како то налаже члан 2.
121. У светлу мана и недостатака који су горе описани, Комисија закључује да УНМИК није спровео адекватну и ефикасну истрагу отмице петоро жртава „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“. У складу с тим, постојало је кршење члана 2 ЕКЉП.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЉП

122. Комисија сматра да се жалиоци позивају, у суштини, на повреду права на забрану нечовечног или понижавајућег поступања, загарантованог чланом 3 ЕКЉП, у погледу околности везаних за отмицу жртава „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“.

1. Опсег разматрања Комисије

123. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЉП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 68-73 горе у тексту).

124. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Суд наглашава да, у вези са чланом 3, „суштина те повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице 'нестао', већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЉП [ВВ], *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, *ЕКЉП*, 1999-IV; ЕСЉП [ВВ], *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, *ЕКЉП*, 2001-IV; ЕСЉП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 93, при § 74; ЕСЉП, *Алмату Исраилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013, § 69; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је директна жртва понашања надлежних органа поготово у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталих, ЕСЉП, *Ерги и остали против Турске*, бр. 23016/04, пресуда од 31. јула 2012, § 94).
125. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЉП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЉП, *Гелајев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010, §§ 147-148).

2. Поднесци страна

126. Сматра се да се жалиоци жале на то да су им изостанак информација и неизвесност у вези са отмицама жртава, поготово услед пропуста УНМИК-а да их ваљано истражи, изазвали душевну бол.
127. СПГС одбацује ову жалбу, наглашавајући да жалиоци нису изнели наводе о било каквим лошим намерама особља УНМИК-а укљученог у случај нити доказ о било каквом неуважавању озбиљности случаја или осећања жалилаца и њихових породица која проистичу из отмица жртава.
128. СПГС додаје да се разумљива и очигледна душевна патња жалилаца не може приписати УНМИК-у, већ је она последица отмице жртава. СПГС закључује да патљи жалилаца недостају карактеристике које би је разликовале од емотивног бола за који се може сматрати да је нужно изазван код сродника жртве озбиљних кршења људских права.

3 Процена Комисије

а) Општа начела која се тичу обавезе сходно члану 3

129. Као и члан 2, члан 3 ЕКЉП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (ЕСЉП, *Талат Тепе против Турске*, бр. 31247/96, од 21. децембра 2004, § 47; ЕСЉП (ВВ), *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни карактер који члан 15 § 2 ЕКЉП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим околностима.

130. Наводећи општа начела применљива на ситуације у којима је наводно дошло до кршења обавезе сходно члану 3 ЕКЉП, Комисија напомиње да феномен нестанка представља сложен облик кршења људских права који се мора разумети и са којим се мора суочити на интегралан начин (видети случај ИАСЉП, *Веласкез Родригез против Хондураса*, наведен изнад у § 89, при § 150).
131. Комисија примећује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЉП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена.
132. КЉП такође препознаје нестанке као озбиљно кршење људских права. У својој одлуци од 21. јула 1983. године, у предмету *Квинтерос против Уругваја*, Комитет је навео да нестаници представљају озбиљна кршења права сродника несталог лица, који пате услед душевног бола који траје све док траје неизвесност у погледу судбине њихових вољених, често и више година (видети КЉП, *Квинтерос против Уругваја*, Саопштење бр. 107/1981, У. Н. док. СГПП/Ц/ОП/2 при 138 (1990), § 14). Поред тога, у својој одлуци од 15. јула 1994. у предмету *Мохика против Доминиканске Републике*, КЉП је сматрао да је „нестанак лица нераскидиво повезан са поступањем које представља повреду члана 7 [Споразума]“, којим се такође забрањује мучење, нечовечно или понижавајуће поступање и кажњавање (видети КЉП, *Мохика против Доминиканске Републике*, Саопштење бр. 449/1991, У. Н. док. СГПП/Ц/51/Д/449/1991 (1994), § 5.7).
133. По питању тога да ли се чланови породице нестале особе могу сматрати жртвама поступања које је супротно члану 3 ЕКЉП, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права и на своју сопствену судску праксу. Европски суд прихвата такву могућност, што зависи од постојања „нарочитих чинилаца који доводе до тога да патња коју преживљава [члан породице] добије димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се може сматрати неизбежном код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“. Суд даље сматра да „у пресудне елементе спадају непосредност крвог сродства, конкретне околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних догађаја, ангажованост члана породице у покушају да прикупи информације о несталој особи и начин на који су надлежни органи одговорили на такво распитивање“ (видети ЕСЉП, *Бајасајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009, § 159; ЕСЉП, случај *Ерги и остали против Турске*, наведен изнад у § 124, при § 94).
134. Комисија напомиње да, при процени емоционалне патње жртава, Европски суд такође разматра следеће околности: трајање самог нестанка и периода током којег није било информација о судбини несталог лица и истрази коју воде надлежни органи; изостанак било какве „смислене“ акције надлежних органа, упркос чињеници да су им се жалиоци обратили како би пријавили нестанак свог сродника и поделили са њима информације које имају; изостанак могућег објашњења или информација о судбини несталог сродника упркос личним или писменим упитима упућеним званичним органима (видети, између осталих предмета, ЕСЉП, *Ерги и остали против Турске*,

наведен изнад у § 124, при § 96; ЕСЈП, *Османоглу против Турске*, бр. 48804/99, пресуда од 24. јануара 2008, § 97). Још један фактор који утиче на закључак да је дошло до повреде члана 3 ЕКЈП је дуготрајан карактер психичке патње сродника жртве нестанка (ЕСЈП, *Салаков и Ислијамова против Украјине*, бр. 28005/08, пресуда од 14. марта 2013, § 201).

135. КЈП је такође разматрао то питање и препознао чланове породица несталих лица као жртве повреде члана 7 Споразума: родитеље (*Бушерф против Алжира*, Саопштење бр. 1196/2003, разматрања од 30. марта 2006, § 9.7, СГПП/Ц/86/Д/1196/2003), децу (*Зарзи против Алжира*, Саопштење бр. 1780/2008, разматрања од 22. марта 2011, § 7.6, СГПП/Ц/101/Д/1780/2008), браћу и сестре (*Ел Абани против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1640/2007, разматрања од 26. јула 2010, § 7.5, СГПП/Ц/99/Д/1640/2007), супружнике (*Бусруал против Алжира*, Саопштење бр. 992/2001, разматрања од 30. марта 2006, § 9.8, СГПП/Ц/86/Д/992/2001), тетке/тече, ујне/ујаке, стрине/стричеве (*Беназиза против Алжира*, разматрања од 26. јула 2010, § 10, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007), унуци (*ibid.*) па чак и рођаци (*Башаша против Либијске Арапске Цамахирије*, разматрања од 20. октобра 2010, § 7,5, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008). Комитет оправдава овако широко разумевање статуса жртве због патње и бола који су начињени члановима породица нестанком особе, који су често појачани недовољним напорима надлежних органа да истраже нестанак како би установили судбину жртве и извели починиоце пред лице правде (*Абуседра против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1751/2008, разматрања од 25. октобра 2010, § 7.5, СГПП/Ц/100/Д/1751/2008). У случају *Амиров против Руске Федерације*, Комитет је приметио да „без жеље да наведе све околности индиректног стварања жртава, Комитет сматра да пропусти државе као стране која је одговорна за спровођење обавеза истраживања и разјашњавања околности злочина који је претрпела директна жртва обично може представљати фактор.“ Додатни фактори могу бити неопходни. У овом случају, Комитет напомиње ужасне услове у којима је аутор пронашао осакаћене посмртне остатке своје супруге (...), након одуговлачених, спорадичних мера које су предузете како би се истражиле околности које су довеле до горепомнутих закључака о постојању повреда чланова 6 и 7, тумачених заједно са чланом 2, ставом 3. Комитет сматра да, узете у обзир заједно, околности захтевају да Комитет закључи да су и права аутора сходно члану 7 такође прекршена“ (*Амиров против Руске Федерације*, Саопштење, наведено изнад у § 103, при § 11.7).
136. Комисија такође узима у обзир да је Европски суд за људска права утврдио да се његова анализа реакције надлежних органа „не ограничава на било коју одређену манифестацију ставова надлежних органа, изоловане инциденте или процедуралне поступке; напротив, Суд даје општу и дуготрајну процену начина на који су надлежни органи тужене Државе реаговали на упите подносиоца жалбе“ (видети ЕСЈП, *Јановијец и остали против Русије*, бр. 55508/07 и 29520/09, пресуда од 16. априла 2012. године, § 152).
137. У том погледу, став Европског суда је да би закључци сходно процедуралном проширењу члана 2 такође били директно релевантни при разматрању постојања повреде члана 3 (видети ЕСЈП, *Басајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009, § 109; ЕСЈП, *Гелајевиј против Русије*, бр. 20216/07, наведен изнад у § 125, при § 147).

138. Комисија примећује да је Европски суд већ установио повреде члана 3 ЕКЉП у погледу нестанака где је закључено да је сама Држава одговорна за отмицу (видети ЕСЉП, *Лулујев и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006, §§ 117-118; ЕСЉП, *Кукајев против Русије*, бр. 29361/02, пресуда од 15. новембра 2007, §§ 107-110). Међутим, супротно томе, у случају који Комисија разматра, УНМИК ни на који начин није умешан у сам нестанак и УНМИК се не може сматрати одговорним за душевну патњу подносиоца жалбе која јој је узрокована почињеним злочином.

139. Комисија узима у обзир да је, у изостанку закључка о одговорности Државе за нестанак, Европски суд пресудио да није убеђен да је понашање надлежних органа, иако немарно у довољној мери да представља кршење члана 2 у његовом процедуралном аспекту, могло само по себи изазвати душевну патњу подносиоца жалбе већу од минималног нивоа јачине који је неопходан да би се сматрало да поступање лежи унутар опсега члана 3 (видети, између осталих случајева, ЕСЉП, *Товсултанова против Русије*, бр. 26974/06, пресуда од 17. јуна 2010, § 104; ЕСЉП, *Шафијева против Русије*, бр. 49379/09, пресуда од 3. маја 2012, § 103).

140. Узимајући у обзир то становиште, Комисија је мишљења да у овој ситуацији може извући јаке закључке из расположивих установљених чињеница релевантних за жалбу која је пред њом.

b) Применљивост члана 3 на контекст Косова

141. У погледу применљивости горенаведених стандарда на контекст Косова, Комисија се прво позива на своје разматрање истог питања у вези са чланом 2, наведено горе у тексту (видети §§ 97-106).

142. Комисија понавља да систем за спровођење закона који добро функционише треба да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока, као и да размотри посебну рањивост расељених лица у пост-конфликтним ситуацијама. Комисија је већ размотрила чињеницу да је Генерални секретар УН-а 2003. године описао систем полиције и правде на Косову као „функционалан“ и „одржив“ (видети § 29 горе у тексту).

143. Комисија поново напомиње да неће размотрити релевантну праксу нити наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у односу на њихову конкретну примену на дотичну жалбу, узимајући у обзир конкретне околности случаја.

144. Из тих разлога, Комисија сматра да мора да установи, у вези са сваким случајем, да ли би став и реакције УНМИК-ових органа на сам нестанак и на захтевање информација од стране жалилаца у вези са судбином њихових сродника и кривичном истрагом представљали повреду обавезе сходно члану 3, имајући у виду реалну ситуацију на Косову у релевантно време.

с) Усаглашеност са чланом 3 у овом предмету

145. У оквиру ових догађаја, Комисија у овом случају примећује одређен број фактора који, узети заједно у разматрање, покрећу питање повреде члана 3 ЕКЉП.
146. Комисија напомиње блискост породичних веза између жалилаца и жртава, пошто су жалиоци родитељи и супруге жртава. Сходно томе, Комисија нема сумњи да су жалиоци заиста трпели озбиљан емоционални стрес од јуна 1998. године, када је дошло до отмице жртава.
147. Комисија понавља да, са становишта члана 3, она може размотрити реакције и ставове УНМИК-а према жалиоцима у целини. Упркос чињеници да су предмети пријављени УНМИК-у, са жалиоцима је у погледу ових кривичних истрага остварен занемарљив, или никакав контакт. Доказ овакве фрустрације се заиста огледа у чињеници да су, једном приликом, када је полиција УНМИК-а посетила кућу сродника жртава „А“, „Б“, и „В“, њени службеници дочекани непријатељски због начина на који се предмет жалилаца обрађује (видети § 46 горе у тексту). Комисија напомиње да ни полиција УНМИК-а ни тужиоци никада нису званично позвали жалиоце да дају званичне изјаве и да жалиоци никада нису били обавештени о напретку истраге.
148. Изводећи закључке из пропуста УНМИК-а да достави потпун истражни спис (видети §§ 81 - 84 горе у тексту) или да пружи могуће објашњење за потпун изостанак истражних активности у погледу отмице жртава, Комисија сматра да је ова ситуација, која се наставила током периода временске надлежности Комисије, изазвала озбиљну неизвесност у вези са судбином петоро жртава „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“ и статусом истраге.
149. У светлу горенаведеног, Комисија закључује да су жалиоци трпели тешку патњу током продуженог и дуготрајног временског периода због начина на који су се органи УНМИК-а бавили кривичном истрагом и због немогућности жалилаца да сазнају шта се десило жртвама. У том погледу, очигледно је да, у било каквим околностима, жалиоци и даље морају да живе у неизвесности у вези са њиховом судбином, што мора бити неподношљиво.
150. Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је својим поступцима УНМИК допринео болу и душевној патњи жалилаца чиме је дошло до повреде члана 3 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

151. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
152. Комисија напомиње да принудни нестанци и самовољне егзекуције представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. године до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за убиства, отмице

и нестанке у околностима опасним по живот. УНМИК-ов пропуст да то учини представља даље озбиљно кршење права жртава и њихових сродника, поготово права на утврђивање чињеница.

153. Комисија истиче забринутост самог СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.
154. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 31), одговорност УНМИК-а која се тиче судства на Косову завршила се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео потпуну радну контролу у области владавине права. Дакле, УНМИК више није у позицији да предузима мере које ће имати непосредан утицај на истраге које су и даље на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или домаћим органима. Такође, након проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.
155. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, наведен изнад у § 129, при § 333, ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ], *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на ЕУЛЕКС и косовске власти, добије уверавања да ће се истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмице жртава „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“ и да ће починиоци бити изведени пред лице правде; жалиоци и/или други сродник мора бити обавештен о таквом поступку и њима морају бити предата релевантна документа, ако је то потребно;

- Јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи отмице жртава „А“, „Б“, „В“, „Г“ и „Д“, као и са патњом и душевним болом који су тиме изазвани и јавно се извини жалиоцима у вези са тим;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцима за моралну штету коју су претрпели због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као што је горе наведено.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „Основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гарантовање тога да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;

2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ЧЛАНА 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;

3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:

a. ТРАЖИ ОД ЕУЛЕКСА И ДРУГИХ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА ОТМИЦАМА ЖРТАВА „А“, „Б“, „В“, „Г“ И „Д“ НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;

b. ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА УБИСТВОМ ЖРТАВА „А“, „Б“, „В“, „Г“ И „Д“ КАО И ЗА ПАТЊУ И ДУШЕВНИ БОЛ ДО КОЈИХ ЈЕ ДОШЛО И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦИМА;

- c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦИМА ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ;
- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.

Андреј АНТОНОВ
Извршни службеник

Марек НОВИЦКИ
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

- ЦЈКИ** – Централна јединица за кривичну истрагу
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МСГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
МоР – Меморандум о разумевању
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
МУП – Министарство унутрашњих послова Србије (
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
РИЈ – Регионална истражна јединица
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена управа мисије Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина